

AVRUPA BİRLİĞİ MAVİ KART DİREKTİFİ: ÜÇÜNCÜ DEVLET VATANDAŞLARININ YÜKSEK NİTELİKLİ İSTİHDAM AMACIYLA GİRİŞ VE İKAMET KOŞULLARINA İLİŞKİN 2021/1883 SAYILI DİREKTİF'İN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şule ARSLAN*
Gökçe KONYALI**
Araştırma Makalesi

Öz

Avrupa Birliği üyesi devletlere üçüncü devlet vatandaşlarının göçünün artmasıyla, AB mevzuatında ülkelere giriş ve ülkelerde ikamete ilişkin düzenlemelerin gözden geçirilme ihtiyacı doğmuştur. AB, nitelikli istihdamı teşvik etmek amacıyla 2009'da bir düzenleme kabul etmiş ve bu düzenleme 2021'de "Üçüncü Devlet Vatandaşlarının Yüksek Nitelikli İstihdam Amacıyla Giriş ve İkamet Koşullarına İlişkin 2021/1883 Sayılı Direktif" olarak güncellenmiştir. Üye devletler, Direktif kapsamında ulusal mevzuatlarını 18 Kasım 2023'e kadar düzenlemekle ve yürürlüğe koymakla yükümlüdür. AB mevzuatı, Türkiye'nin aday devlet statüsü göz önüne alındığında, Türk hukuku açısından da önem taşımaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada Direktif'in hükümlerinin detaylı bir şekilde incelenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nitelikli İstihdam, Avrupa Birliği'nde İstihdam, Avrupa Birliği'nde İkamet ve Seyahat, Üçüncü Devlet Vatandaşlarının İstihdamı, Mavi Kart.

EU Blue Card Directive: Evaluation of the Council Directive 2021/1883 on the Conditions of Entry and Residence of Third-Country Nationals for the Purposes of Highly Qualified Employment

Abstract

With the increase in the migration of third-country nationals to European Union member states, there has arisen a need to review regulations regarding entry and residence in the EU legislation. In an effort to promote qualified employment, a

* Dr., E-posta: aarslansule@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7769-3851.

** Arş. Gör. Dr., Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Ana Bilim Dalı, E-posta: gokcekonyali@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1760-2262.

Makalenin Gönderilme Tarihi: 18/07/2023, Kabul Edilme Tarihi: 01/10/2023

regulation was adopted in 2009 and was later updated in 2021 as the “Directive 2021/1883 on the Conditions of Entry and Residence of Third Country Nationals for the Purpose of Highly Qualified Employment.” Member states are obliged to adjust and implement their national regulations within the scope of the Directive by November 18, 2023. Considering Turkey's status as a candidate state, EU legislation holds significance for Turkish law as well. Therefore, this study aims to comprehensively examine the provisions of the Directive.

Keywords: *Highly Qualified Employment, Employment in the European Union, Residence and Travel in the European Union, Employment of Third Country Nationals, Blue Card.*

Giriş

Göç, kişilerin uluslararası bir sınırı geçmesi veya bir devlet içerisinde yer değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır.¹ Bu yer değiştirme faaliyeti kalıcı veya uzun sürelidir.² Göçün temel nedenleri arasında ekonomik, sosyal, siyasi, çevresel veya kişisel faktörler yer almaktadır. Ekonomik faktöre dayalı olan iş gücü göçü ise Avrupa Birliği (AB) göç politikasının en az gelişmiş alanlarından biridir. Gelişmekte olan ülkelere gelen düşük nitelikli göçmenlerin AB üyesi devletlerin ülkelerine girişi genellikle olumsuz algılanmaktayken tıbbi personel ve mühendis gibi yüksek nitelikli göçmenler AB'nin ekonomik gelişimi için gerekli bir önlem olarak algılanmaktadır.³ Zira AB üyesi devletlerde yaşayan nüfusun yaş ortalamasının yükselmesi ve iş piyasasında nitelikli personel ihtiyacının artması nedeniyle AB nitelikli istihdamı çekebilme için yeni düzenlemelere ihtiyaç duymaktadır.⁴

AB otuz beş yılı aşkın süredir göç politikalarını uyumlaştırma çalışmaları yapmaktadır. Bu çalışmalar üye devletler arasında ve üçüncü

¹ “Göç Terimleri Sözlüğü”, IOM Uluslararası Göç Örgütü, Erişim Tarihi, Haziran 13, 2023, [https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf).

² Everett S. Lee, “A Theory of Migration”, *Demography* 3, no 1 (1966): 49.

³ Dmitriy, Ivanov, Sofya, Zavyalova, ve Anastasia, Trofimova, “Blue Card as a Method for Regulating Migration Processes in the European Union”, 1. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3855009>. 04.07.2021, Erişim Tarihi: Aralık 28, 2022.

⁴ Adolfo, Sommarribas ve Birte, Nienaber, “Migration and Mobility Of Third-Country National Labour Workers To and Inside Europe During The Covid-19 Pandemic- A Legal Analysis”, *Comparative Migration Studies* 9 no 22 (2021): 1. doi: 10.1186/s40878-021-00229-1. Erişim Tarihi: Mayıs 19, 2013. ABD ve AB sistemini karşılaştırması ve AB'nin göç politikasını geliştirme gerekliliği hakkında için bkz: Karl, Aiginger, “A Deeper Union: From a Failed Project to the European Quality Lead” *Intereconomics* 56 (2021): 174. doi: 10.1007/s10272-021-0975-8. Erişim Tarihi: Mayıs 19, 2023.

devletlerden üye devletlere gerçekleşen göçü yönetme ve düzenlemeyi içermektedir.⁵ Bu politika kapsamında AB içinde serbest dolaşımı desteklemek ve aynı zamanda sınırların güvenliğini sağlamak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, AB’de nitelikli istihdamı sağlamak amacıyla göç politikasının bir gereği olarak hukuki düzenlemeler yapılmaktadır. Konuya ilişkin ilk düzenleme Üçüncü Devlet Vatandaşlarının Yüksek Nitelikli İstihdam Amacıyla Giriş ve İkamet Koşullarına İlişkin 2009/50 Sayılı Konsey Direktifi’dir (2009/50 sayılı Direktif)⁶. Direktif yüksek vasıflı işçi niteliğine sahip üçüncü ülke vatandaşlarının ve aile üyelerinin bir üye devlet ülkesine giriş ve bu ülkede ikamet koşullarını ve birinci üye devlet dışındaki üye devletlere giriş ve bu ülkelerdeki ikamet koşullarını düzenlemekte idi.⁷ Ancak ilgili Direktif ile öngörülen hedeflere ulaşılamamış ve yetenek yarışında AB’nin rekabet gücü yetersiz kalmıştır.

AB halen yüksek nitelikli çalışanlara ihtiyaç duyduğundan⁸, nitelikli istihdamın AB’ye yönlendirilebilmesi için avantajlı koşulların ortaya konulması ve sürdürülmesi gerekmektedir. AB’nin küresel yetenek yarışında geri kalmakta olduğu ve diğer *Organisation for Economic Co-Operation and Development* (OECD) ülkelerinin (ABD, Kanada ve Avustralya gibi) gerisine düştüğü göz önüne alınacak olursa, Direktif’in etkisi konusundaki beklentilerin yükseldiği anlaşılmaktadır. Bu hususlara ek olarak, küresel iş göçü eğilimleri dikkate alındığında, Brexit de bu konuda etkilidir. 2017 ile 2019 yılları arasında uluslararası iş gerekçesiyle yapılan göç sayısı 164 milyondan 169 milyona yükselmiştir.⁹ Brexit nedeniyle Birleşik Krallık vatandaşları artık AB içerisinde serbest dolaşım hakkından yararlanamadıkları için bu kişiler, AB üye devletlerine Mavi Kart başvurusunda bulunacaktır.

⁵ Gökçe Konyalı, *Uluslararası Hukukta Sığınma Hakkı*, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 166.

⁶ *Council Directive 2009/50/EC of 25 May 2009 on the Conditions of Entry and Residence of Third-Country Nationals for the Purposes of Highly Qualified Employment*. OJ: 18.06.2009- L 155. Çalışmanın devamında 2009/50 sayılı Direktif olarak anılacaktır. 2009/50 sayılı Direktife ilişkin detaylı bilgi için bkz. Gülüm Bayraktaroğlu Özçelik, “Yasal Göç ve Üçüncü Ülke Vatandaşlarının Entegrasyonu”, içinde *Lizbon Antlaşması Sonrası Avrupa Birliği: Serbest Dolaşım ve Politikalar*, ed. Belgin Akçay et al. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012), 445-449.

⁷ İlke Göçmen, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Avrupa Birliği ve Türkiye Göç Hukuku*, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık), 120.

⁸ Işıl Özkan, *Göç, İltica ve Sığınma Hukuku*, 4. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık), 228.

⁹ International Labour Office, *ILO Global Estimates on International Migrant Workers – Results and Methodology. Third ed.* (Geneva: ILO, 2021), 11.

AB’de 2020 yılında açıklanan Yeni Göç ve Sığınma Paktı¹⁰ kapsamında daha adil, etkin ve sürdürülebilir göç politikaları geliştirebilmek amacıyla düzenlemeler yapılması öngörülmüştür. Böylelikle göçün uzun vadede yönetilmesi ve tüm üye devletler açısından bir örnek uygulamaların gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.¹¹ Pakt’ın 7. bölümünde Avrupa’nın yaşlanan ve sayıca azalan nüfus yapısına değinilmekte ve sağlık, tıbbi bakım ve tarım alanları başta olmak üzere belirli alanlarda nitelikli istihdam eksikliği olduğu vurgulanmaktadır.¹² Bu bağlamda, Direktif’in yenilenmesi hedefi doğrultusunda etkili ve esnek bir düzenleme ile nitelikli istihdamın AB’ye çekilmesi amaçlanmaktadır.¹³ 2021 yılında çalışmalar tamamlanmış ve Üçüncü Devlet Vatandaşlarının Yüksek Nitelikli İstihdam Amacıyla Giriş ve İkamet Koşullarına İlişkin 2021/1883 Sayılı Direktif¹⁴ kabul edilmiştir. Üye devletler 18 Kasım 2023 tarihine kadar Direktif ile ilgili ulusal mevzuatlarında gerekli düzenlemeleri yapmak ve Direktifi yürürlüğe koymakla yükümlüdür. Çalışma kapsamında, Direktif’in kabulüne yönelik gerekliliğin ortaya çıkışı, kabul sürecine esas teşkil eden hususlar, Mavi Kart almak için izlenecek usul ve gerekli şartlar ile Mavi Kartın kişilere sağladığı haklar bağlamında Direktif’in hükümleri değerlendirilecektir.

I. Yeni Bir Düzenlemeye Duyulan İhtiyaç ve 2021/1883 Sayılı Direktif’in Kabul Süreci

A. 2009/50 Sayılı Konsey Direktifi’ne İlişkin Temel Sorunlar

25 Mayıs 2009 tarihinde kabul edilen ve 2012 yılında yürürlüğe giren 2009/50 sayılı Direktif ile yaşlı nüfusun artması ve doğum oranının düşmesi sonucunda iş gücündeki meydana gelen azalmanın giderilmesi ve göç politikası kapsamında nitelikli işçilerin AB ülkelerine çekilmesi

¹⁰ New Pact on Migration and Asylum, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/new-pact-migration-and-asylum_en#:~:text=The%20Pact%2C%20proposed%20in%20September,people%20arriving%20in%20the%20EU. Erişim Tarihi: Temmuz 13, 2023.

¹¹ *Communication from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions on a New Pact on Migration and Asylum*, Brussels, 23.9.2020, COM (2020) 609 Final. Çalışmanın devamında *Yeni Göç ve Sığınma Paktı* olarak anılacaktır.

¹² Yeni Göç ve Sığınma Paktı, 24.

¹³ Yeni Göç ve Sığınma Paktı, 25.

¹⁴ *Directive (EU) 2021/1883 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2021 on the Conditions of Entry and Residence of Third-Country Nationals for The Purpose of Highly Qualified Employment, and Repealing Council Directive 2009/50/EC*. OJ: 28.10.2022-L 382. Çalışmanın devamında *Direktif* olarak anılacaktır.

amaçlanmıştır¹⁵. 2009/50 sayılı Direktif'te, yüksek nitelikli göçmenlere, üye devletler tarafından ülkeye giriş ve ülkede ikamet izni verilmesinin teşvik edilmesi öngörülmekteydi. 2009/50 sayılı Direktif'in beklenen etkiyi sağlayamamasına, düzenlemenin ulusal hukuklarla paralel şekilde uygulanabilmesi, AB'nin üçüncü devletlerle daha avantajlı hükümler içeren yeni anlaşmalar yapabilme olanağının açık bırakılmış olması, üye devletlerin direktifi uygularken iş piyasası testi uygulayabilmesi, AB içi hareketlilik imkânının olmaması, maaş eşliğinin yüksek olması ve halihazırda geçerli bir iş teklifinin bulunması ön şartı gibi hususlar örnek verilmektedir.¹⁶ Ayrıca, devletlerin göç politikalarında egemenlik yetkilerini kısıtlama konusunda isteksiz olması ve vasıfsız göçmen sayısının artacağı endişesi olumsuz etki yaratmıştır.¹⁷ Ayrıca 2009/50 sayılı Direktif'i ulusal hukuka aktarırken ve uygularken geniş takdir yetkisi tanınması üye devletlerin Mavi Kart başvuru koşullarını caydırıcı şekilde uygulanmasına imkân tanımıştır.¹⁸

¹⁵ Türk hukukunda yabancıların çalışma hakkı ile ilgili olarak 2016 yılında hazırlanan Uluslararası İşgücü Kanunu tasarısında nitelikli işgücünün ülkeye çekilmesi amacıyla Turkuaz Kart düzenlemesine yer verilmiştir. Gerekçede, "uluslararası işgücü potansiyeli hareketliliği ülkelerin nitelikli işgücünü çekme rekabetinin izlenerek ... nitelikli yabancı çalışanların birincil işgücü piyasasına girişinin önündeki engellerin kaldırılması"nın amaçlandığı belirtilmektedir. Kanun tasarısında, Türkiye'nin temel hedefleri arasında AB üyeliğinin bulunduğu ve bu süreç kapsamında iş kurma hakkı ve hizmet sunumu serbestisine ilişkin üçüncü fasıl başta olmak üzere müktesebata uyum kapsamında hareket edildiği belirtilmektedir. Erişim Tarihi: Ağustos 25, 2023, <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss403.pdf>. 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu (UİK), RG: 13.8.2016-29800. 2017 yılında Turkuaz Kart Yönetmeliği (TKY, RG: 14.3.2017-30007) ile konu ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Tarih itibarıyla bakıldığında Turkuaz Kart düzenlemesi 2009/50 sayılı Direktif döneminde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

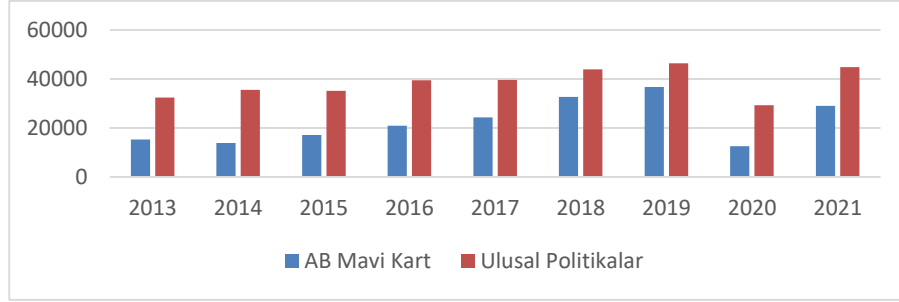
¹⁶ Steve Peers, "The Revised Blue Card Directive: The EU's Search For More Highly Skilled Non-EU Migrants", *EU Law Analysis*, Mayıs 20, 2021, <http://eulawanalysis.blogspot.com/2021/05/the-revised-blue-card-directive-eus.html>.

¹⁷ Bellini, Simona, "EU Blue Card: A Promising Tool Among Labour Migration Policies? A Comparative Analysis Of Selected Countries", *Institute for International Political Economy (IPE) Berlin*, Working Paper, No. 76/2016: 2, Erişim Tarihi: Nisan 03, 2023, <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/148414/1/873980875.pdf>. 2009/50 sayılı Direktif döneminde her yıl verilen Mavi Kart sayısının yüzde sekseninin Almanya tarafından verildiği belirtilmektedir: Pamela Qendrai, "Work Permit Regulations and Migrants' Labor Market Outcomes", *IZA Discussion Paper No. 15191*, 19.05.2022, 1-55 Erişim Tarihi Aralık 28, 2022. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4114764, 6.

¹⁸ Giovanni Facchini ve Elisabetta Lodigiani, "Attracting Skilled Immigrants: An Overview of Recent Policy Developments in Advanced Countries", *National Institute Economic Review* 229, no 1 (2014): 10 vd. Peers, "The Revised Blue Card".

Komisyon 2014 yılında, 2009/50 sayılı Direktif'e ilişkin istatistikler ve bu istatistiklere ilişkin değerlendirmelerin yer aldığı bir rapor hazırlamıştır.¹⁹ İstatistiklere bakıldığında, üçüncü devlet vatandaşlarına verilen Mavi Kart sayısının yıldan yıla arttığı ancak iş gerekçesiyle verilen ulusal ikamet izinlerine nazaran Mavi Kart sayısının daha az olduğu ve beklenen ekonomik etkiyi yaratmadığı anlaşılmaktadır.²⁰ Raporun yayınlandığı tarihten sonra da beklenen verime ulaşamadığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda, 2013-2021 yılları arasında kişilere verilen Mavi Kart sayısı ve yüksek nitelikli işçilere verilen ulusal ikamet izinlerinin karşılaştırması yapılmıştır. Tabloda, daha önce değinilen engelleyici sebeplerin uygulamadaki yansımaları görülmektedir. Yüksek nitelikli işçilere Mavi Kart yerine ulusal ikamet izninin verilmesi, 2009/50 sayılı Direktif'in etkili ve yeknesak uygulanmasını sekteye uğratmıştır.

Tablo 1: 2013-2021 yılları arasında Mavi Kart verilen kişi sayısı ile ulusal politikalar çerçevesinde yüksek Nitelikli işçilere verilen ulusal giriş ve ikamet izinlerinin sayısını gösterir tablo.²¹

¹⁹ *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on the Implementation of Directive 2009/50/EC on the Conditions of Entry and Residence of Third-Country Nationals for the Purpose of Highly Qualified Employment ("EU Blue Card")*, Brussels, 22.5.2014, COM (2014) 287 Final. Çalışmanın devamında 2014 Raporu olarak anılacaktır.

²⁰ 2014 Raporu, 13 (Tablo 3).

²¹ Mavi Kart sayılarına ilişkin veriler için bkz: "EU Blue Cards by type of decision, occupation and citizenship", Eurostat, Erişim Tarihi: Haziran 10, 2023, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_RESBC1__custom_5648739/default/table?lang=en. Ulusal izinlere ilişkin veriler için bkz: "First permits issued for remunerated activities by reason, length of validity and citizenship", Eurostat, Erişim Tarihi: Haziran 10, 2023, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_RESOCC__custom_5648590/default/table?lang=en.

B. Komisyon Teklifindeki Temel Değişiklik Öneri ve Sonuçları

Teklif, 2009/50 sayılı Direktif'te yer alan eksiklikleri ortadan kaldırmayı amaçlayan düzenlemeler içermektedir. Bu noktada, yukarıda değinilen temel sorunlarla bağlantılı olarak değiştirilmesi ve eklenmesi teklif edilen maddeler, değişiklik gerekçeleri ve söz konusu değişikliklerin ne ölçüde kabul edildiğine ilişkin hususlar aşağıda sekiz başlık altında incelenecektir.²²

i. Kapsamın Genişletilmesi: Teklif ile 2009/50 sayılı Direktif'in kapsamına girmeyen bazı kişi gruplarının Mavi Kart alabilmesinin önu açılmak istenmiştir. Teklifte, AB vatandaşlarının üçüncü devlet vatandaşı aile üyelerinin nitelikli istihdama katılabilmeleri amacıyla, Mavi Kart başvurusu yapabilmesi ve AB vatandaşının refakati olmaksızın iş sebebiyle serbest dolaşım hakkı elde etmesi öngörülmüştür.²³ Böylelikle 2009/50 sayılı Direktif'te, kapsam dışında kalan üçüncü devlet vatandaşları listesindeki kişi grubu, Direktif'te kapsama alınmıştır. Uluslararası koruma arayan ve statülerine ilişkin karar alınmasını bekleyen kişiler, geçici korumadan yararlananlar veya geçici ikamet statüsünde bulunan kişiler, bu teklifte kapsam dışı kalmaya devam etmiştir.²⁴ Bununla birlikte teklif metninde, 3 Aralık 2011 tarihli 2011/95 sayılı Üçüncü Devlet Vatandaşlarının veya Vatansız Kişilerin Uluslararası Koruma Yararlanıcıları Olarak Vasıflandırılması İçin Standartlar, Mülteciler veya Yardımcı Koruma Hakkına Sahip Kişiler İçin Birleşik Statü ve Verilen Koruma İçeriği Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi²⁵ uyarınca, uluslararası

²² 2009/50 sayılı Direktif ile karşılaştırma için bkz: Chiara Dello Iacono, Guillermo Orfao, Mikolaj Stanek, Editörler, *The Changing Nature Of Intra-European Mobility Of Third-Country Nationals*, 08.01.2020, 18. Erişim Tarihi: Aralık 28, 2022. <http://www.hummingbird-H2020.eu>.

²³ 2016 teklifi, 13. Düzenlemenin kapsamının genişletilmesi doktrinde bir görüş tarafından "devrim" olarak nitelendirilmiştir: Veltri, "The New Blue Card Scheme", 78.

²⁴ Veltri, "The New Blue Card Scheme", 80-81. Doktrinde bir görüş, uluslararası koruma arayan kişilerin kapsam dışı bırakılmasını, hem AB'nin nitelikli iş gücünü artırma ve gelecekteki demografik ve iş gücü taleplerini karşılama hem de entegrasyonu kolaylaştırmak ve nitelikli mültecilerin yeteneklerinin değerlendirilememesini engellemek açısından bir fırsatın kaçırılması olarak yorumlamaktadır: De Lange ve Vankova, "The Recast EU Blue Card Directive", 500.

²⁵ *Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted.* OJ: 20.12.2011- L 337. Çalışmanın devamında 2011/95 sayılı Vasıflandırma Direktifi olarak anılacaktır.

koruma statüsü elde etmiş kişilerin, Mavi Kart başvurusunda bulunabilmesine ilişkin bir değişiklik öngörülmüştür.²⁶ Böylelikle ilgili alanlarda iş gücü eksikliğinin azalacağı ve bu kişilerin yetenekleri çerçevesinde iş piyasasına katılımlarıyla entegrasyonlarının ve geçimlerinin sağlanacağı vurgulanmıştır.²⁷ Nihai metinde, Mavi Kart başvurusu yapamayan üçüncü devlet vatandaşı kişiler arasında Vasıflandırma Direktifi uyarınca uluslararası koruma statüsü elde etmiş olanlar sayılmadığından bu kişilerin Mavi Kart başvurusu yapmasında bir engel bulunmamaktadır (m. 3).²⁸

ii. *Paralel Ulusal Politikaların Kaldırılması*: Komisyon teklifinde, Direktif’te tanımlanan gruba dâhil nitelikli işçilere yönelik paralel ulusal politikaların uygulanmasına izin verilmeyeceğine yer verilmiştir.²⁹ Bu kapsamda üye devletlerin ulusal izin yerine, Mavi Kart vermekle yükümlü olması ve Direktif’in AB çapında uygulanan tek mekanizma olması amaçlanmıştır.³⁰ Ancak Konsey, ulusal politikaların uygulanabilmesi

²⁶ De Lange ve Vankova, “The Recast EU Blue Card Directive”, 499.

²⁷ 2016 teklifi, 14.

²⁸ Ayrıca bkz: 2009/50 sayılı Direktif, m 3(b).

²⁹ Ulusal hukukların uygulanmasına ilişkin hükmün üye devletler arasındaki farklılıkların artmasına neden olacağı ve yüksek nitelikli işçilere erişim için cazip ulusal programlar sunarak rekabet etmeleri için geniş bir alan bırakacağı, ancak üye devletlerin Mavi Kart sahiplerine daha fazla hak sunmamak için ulusal programlarına uygulanacak standartları düşürmeye karar verebilme ihtimalinin bulunduğu belirtilmektedir: De Lange ve Vankova, “The Recast EU Blue Card Directive”, 502.

³⁰ 2016 teklifi, 14. Almanya’da 1 Mart 2024’te yürürlüğe gireceği açıklanan “Fırsat Kartı (Chancenkarte)” düzenlemesi, nitelikli istihdamı Almanya’ya getirebilmek amacı taşıyan yeni ulusal politikalarından biridir. Mavi Karttan beklenen etkinin elde edilememesi sonucunda Almanya, farklı ulusal politikalar geliştirmektedir: Peter Ilg, “Ausländische Fachkräfte: Ist die Chancenkarte eine Chance?”, *Heise Online*, Mart 29, 2023, Erişim Tarihi: Temmuz 06, 2023, <https://www.heise.de/-8191250>. Bu çalışmaların sonucu son dönemde Alman Yeni Göç Yasası kapsamında Fırsat Kartı olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgili mevzuata göre belirli koşulları taşıyan ve puanlama sistemi üzerinden 6 puana ulaşan yabancıların Fırsat Kartı elde etmesi mümkün olmaktadır. Fırsat Kartı elde eden yabancıların bir yıla kadar Almanya’da iş aramak amacıyla ikamet etmesi mümkün hale gelmektedir. Almanya tarafından tanınan bir eğitim derecesine sahip kişiler doğrudan Fırsat Kartı koşullarını karşılamış olmaktadır. Alanında ilgili devlet tarafından kabul edilen en az 2 yıllık mesleki eğitim veya üniversite eğitimi tamamlamış olan kişiler Fırsat Kartı başvurusunda bulunabilirler. Başvuranların dil yeterlilikleri, yaşı ve mesleki tecrübesi gibi hususlar puanlama kriterleri arasında yer almaktadır. Bkz. Referentenentwurf des Bundesministeriums des Innern und für Heimat und des Bundesministeriums für Arbeit und Soziales, Entwurf eines Gesetzes zur Weiterentwicklung der Fachkräfteeinwanderung, Erişim Tarihi: Temmuz 06, 2023, https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/gesetzgebungsverfahren/DE/weiterentwicklung_fachkraefteeinwanderung.html, 3 vd.

konusunda ısrarcı olmuş ve nihai metninde bu hüküm yer almamıştır.³¹ Üye devletler, kendi ülkelerindeki işverenlerin taleplerine ve ihtiyaçlarına yönelik uygun ulusal politikalar geliştirme imkânını ellerinde tutmak için 2007 yılında yapılan direktif teklifine de itiraz etmiştir.³²

iii. İş Sözleşmesi veya İş Teklifi Süresinin Kısaltılması: Direktif teklifinde, başvuruda iş sözleşmesi veya iş teklifi süresinin 1 yıldan 6 aya düşürülmesi öngörülmüştür.³³ Böylelikle, iş gücü piyasasının talepleri ve üye devletlerin uygulamaları bakımından esneklik; ikamet ve istihdam bakımından süreklilik sağlanması amaçlanmıştır.³⁴ Bu kapsamda yapılan bir diğer yenilik, Mavi Kart sahiplerinin işlerine yardımcı nitelikte olacak şekilde serbest meslek icra edebilmesi imkânının tanınmasıdır.³⁵ Böylelikle Mavi Kart sahiplerinin yenilikçi girişimlerde bulunmasının önü açılmıştır.³⁶

iv. Maaş Eşiğinin Esnetilmesi: Komisyon teklifi uyarınca, iş sözleşmesinde belirtilen maaş eşiği, ilgili üye devletteki yıllık ortalama brüt maaşın 1,0 ilâ 1,4 katı aralığında olacak şekilde üye devletlerce belirlenecektir.³⁷ Böylelikle ilgili üye devletteki yıllık ortalama brüt maaşın en az 1,5 katını öngören 2009/50 sayılı Direktif hükmünden daha düşük bir eşiğe erişilmesi ve düzenlemenin kapsayıcı olması amaçlanmıştır.³⁸ Yeni maaş eşiği teklifi, düşük maaş eşiğinin ilgili üye devletteki yıllık ortalama brüt maaşın 1,0 katından daha az olmaması şartıyla, brüt maaşın en fazla 1,6 katı olacak şekilde değiştirilerek kabul edilmiştir (m. 5(4)).³⁹

Doktrinde bu sistemin halihazırda fazlaca karmaşık olduğu için bazı eleştiriler yapılsa da Mavi Kart uygulamasının yanında alternatif ve prosedürel olarak tamamen farklı bir yol oluşturduğu açıktır: Ilg, “Ausländische Fachkräfte”; Cordula Eubel, “Wer bekommt die Chancenkarte?”, *Mediendienst Integration*, Haziran 22, 2023, Erişim Tarihi: Temmuz 06, 2023, <https://mediendienst-integration.de/artikel/wer-bekommt-die-chancenkarte.html>.

³¹ Godlewska-Szyrkowa, “EU Legal Migration Policy”, 99, 105.

³² Guild, Elspeth, “A New Blue Card Scheme? The Commission’s Proposal for Highly Skilled Migration into the EU”, *EU Immigration and Asylum Law and Policy*, (2016). Erişim Tarihi: Nisan 10, 2023. <https://eumigrationlawblog.eu/a-new-blue-card-scheme-the-commissions-proposal-for-highly-skilled-migration-into-the-eu/>

³³ De Lange ve Vankova, “The Recast EU Blue Card Directive”, 496.

³⁴ 2016 teklifi, 15.

³⁵ Konu hakkında bkz: III.A.

³⁶ 2016 teklifi, 17.

³⁷ Doktrinde bir görüş, çoğu üye devlet ortalama maaşın 1,5 katı eşiği uyguladığı için eşik değerini değiştirme zorunluluğu bulunmadığını, yeni düzenlemelerle daha yüksek bir uyum düzeyi sağlanmasına rağmen, üye devletlerin maaş eşiği sınırı üzerinde kontrol sahibi olmaya devam ettiğini savunmaktadır: Veltri, “The New Blue Card Scheme”, 80.

³⁸ 2016 teklifi, 15.

³⁹ Veltri, “The New Blue Card Scheme”, 80.

Teklif uyarınca, istihdamın düşük olduğu belirli meslekler veya genç mezunlar için maaş eşiği, ortalama brüt maaşın %80'inden az olmamak kaydıyla daha düşük belirlenebilmektedir. Bu sayede yeterli deneyimi bulunmayan genç profesyoneller için başvuru şartları hafifletilmiştir.⁴⁰

v. *İş gücü Piyasası Testinin Sınırlandırılması*: 2009/50 sayılı Direktif'te, üye devletlere sınırlama olmaksızın iş gücü piyasası testi uygulama hakkı tanınmıştı. Buna göre, üye devletler kendi iş gücü piyasalarının durumunu inceleyebilmekte ve istihdamın sağlanmasına ilişkin ulusal prosedürlerini uygulayabilmekteydi.⁴¹ Teklifte, söz konusu hakkın kısıtlanması öngörülmüş ve üye devletlerin kendi ülkelerindeki belirli bir bölgede, belirli bir meslekte veya sektörde yüksek oranda işsizlik bulunması gibi iş gücü piyasasında ciddi bozukluk durumlarında, iş gücü piyasası testini uygulayabilmesine ve ancak bu gerekçeyle Mavi Kart başvurusunun veya yenilenme talebinin reddedilmesine ilişkin hüküm yer almıştır.⁴²

İş gücü piyasası testine ilişkin hüküm, bazı değişikliklerle kabul edilmiştir. Buna göre, iş gücü piyasası durumunun kontrol edilmesi sonrasında, örneğin yüksek işsizlik durumlarında; ilgili kadroların ülke veya Birlik iş gücü tarafından veya hâlihazırda üye devlette yasal olarak ikamet etmekte olup Birlik hukuku veya ulusal mevzuat uyarınca ilgili iş gücü piyasasının bir parçasını oluşturan üçüncü devlet vatandaşları yahut 2003/109 Sayılı Uzun Süreli İkamet Eden Üçüncü Devlet Vatandaşlarının Statüsüne İlişkin Konsey Direktif'inin⁴³ 3. Bölümü kapsamında üye devlete yüksek nitelikli istihdam amacıyla taşınmak isteyen uzun süreli ikamet sahipleri tarafından doldurulabilecekse başvuru reddedilebilecektir. Her ne kadar hükümde ilgili hâller belirtilmiş olsa da "örneğin" ifadesinin kullanılmış olmasından dolayı kısıtlama sebeplerinin sınırlı sayıda olmadığı anlaşılmaktadır.

vi. *İş Piyasasına Erişimin Daha Serbest Hale Getirilmesi*: Komisyon teklifi, Mavi Kart sahiplerine yüksek nitelikli istihdam olanaklarına tam erişim hakkı tanınmasını içermektedir. Bu bağlamda, üye devletlerin, yalnızca işveren değişikliklerini veya Mavi Kart kabul şartlarını etkileyebilecek değişiklikleri bildirmelerini talep edebileceklerine ilişkin değişiklik öngörülmüştür.⁴⁴

⁴⁰ 2016 Teklifi, 25. De Lange ve Vankova, "The Recast EU Blue Card Directive", 504.

⁴¹ 2009/50 sayılı Direktif, m. 8(2).

⁴² 2016 Teklifi, 16, 35, m. 6(2).

⁴³ *Council Directive 2003/109/EC Of 25 November 2003 Concerning the Status of Third-Country Nationals Who Are Long-Term Residents*. OJ: 23.1.2004-L 16. Çalışmanın devamında 2003/109 sayılı Direktif olarak anılacaktır.

⁴⁴ 2016 Teklifi 17, 40 (m. 13).

vii. *Aile Birleşiminin Kolaylaştırılması*: Teklife, aile birleşiminin kolaylaştırılmasına yönelik bazı hükümler eklenmiştir. Komisyon teklifi uyarınca, Mavi Kart başvuru sahibinin aile üyelerine, Direktif'te belirtilen koşulları taşıması halinde, ilgili kişiye Mavi Kart verildiği an itibariyle ikamet izni tanınması; eğer ilgili kişiye Mavi Kart verildikten sonra aile birleşimi ile ilgili bir başvuru olursa başvurudan itibaren en geç 60 gün içinde ikamet izni verilmesi öngörülmüştür.⁴⁵ Söz konusu değişiklik, son cümlede belirtilen süre koşulunun 90 güne çıkarılmış haliyle kabul edilmiştir.

viii. *AB İçi Hareketlilik Olanaklarının Tanınması*: Mavi Kart sahiplerine Birlik içi hareketlilik imkânı tanınması en temel değişikliklerden biridir.⁴⁶ Özellikle çoğu şirketin birden fazla üye devlette faaliyet göstermesi nedeniyle iş seyahatleri ve kısa süreli görevlendirmelerin sıklaşmasıyla, Birlik içi hareketlilik konusu önemli hale gelmiştir. Bu olanağın tanınması, özellikle Mavi Kart uygulamasının ulusal politikalar yerine tercih edilir hale gelmesinde etkili olacaktır.⁴⁷ Söz konusu teklif ile 2009/50 sayılı Direktif hükümlerinde bulunmayan kısa dönem hareketlilik imkânının getirilmesi ve mevcut olan uzun dönem hareketlilik imkânının kolaylaştırılmasıyla, iç hukuka tabi yurtdışı iş faaliyetlerine ilişkin olarak AB nezdinde uyum sağlanması amaçlanmıştır.⁴⁸ Bu düzenleme, Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) yorumu ile de paralellik göstermektedir. 1994 yılında verilen "*Vander-Elst*" kararında, bir üye devlet yasaları uyarınca çalışma iznine sahip olan üçüncü ülke vatandaşlarının, yeni bir çalışma izni başvurusu yapmaksızın başka bir üye devlette çalışabileceğine hükmedilmiştir.⁴⁹

C. Direktif'in Kabul Süreci

Komisyon, Direktif'e ilişkin teklifini 2016 yılının haziran ayında AB kurumlarına ve üye devletlere sunmuştur.⁵⁰ Komisyonun teklifi, Konsey ve

⁴⁵ 2016 Teklifi 17, 42 (m. 16).

⁴⁶ Godlewska-Szyrkowa, "*EU Legal Migration Policy*", 107.

⁴⁷ Jo Antoons ve Andreia Ghimis, "What It Takes to Have A Successful New Blue Card Scheme: the Practitioner's Viewpoint", *European Law Journal* 26, no 3-4(2021): 271.

⁴⁸ De Lange ve Vankova, "The Recast EU Blue Card Directive", 510.

⁴⁹ Court of Justice of the European Union, Case C-43/93 (ECLI:EU:C:1994:310), Erişim Tarihi: Ağustos 27, 2023, <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99020&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2936548>.

⁵⁰ *Proposal for A Directive of the European Parliament and of The Council on the Conditions of Entry and Residence of Third-Country Nationals for the Purposes of Highly*

Parlamento tarafından uzun süre görüşülmüştür. Avrupa Parlamentosu, 12 Nisan 2016 tarihinde alınan kararla⁵¹ Mavi Kart düzenlemesinde gerekli değişikliklerin üzerinde durmuştur. Bu bağlamda paralel ulusal politikalar başta olmak üzere, tutarsızlıkların ortadan kaldırılması ve iş gücü piyasasındaki boşlukları doldurabilecek üçüncü devlet vatandaşlarının kapsamında yer alması şeklinde yeniliklerin yapılması gerektiği belirtilmiştir.⁵² Komisyonun teklifi Sivil Özgürlükler, Adalet ve İçişleri Komitesi'ne iletilmiştir. Komite ise 15 Haziran 2017'de kurumlar arası müzakerelerin açılması doğrultusunda oy kullanmıştır.⁵³

Konsey, teklifi 2016 yılında incelemeye başlamış, 2017 tarihinde birinci okuma yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde Konsey'in Mavi Kart başvurularında beceriler ve eğitim niteliklerine eşdeğer mesleki tecrübelerin tanınmasında uzlaşmaya yanaşmaması, Parlamento cephesinde bir hayal kırıklığı yaratmıştır.⁵⁴ Özellikle nitelikli işçilere yönelik ve Mavi Kart düzenlemesine alternatif oluşturabilecek paralel ulusal politikaların kaldırılması ve orta nitelikli göçmen işçilerin Mavi Kart almasını kolaylaştıracak maaş eşiğinin düşürülmesi ve mesleki tecrübenin tanınması konularına, üye devletler itiraz etmiştir.⁵⁵ Üye devletlerin ilgili Direktif'in gözden geçirilerek yenilenmesi konusunda aktif bir katılım göstermemesi nedeniyle görüşmeler 2017 yılında durma noktasına gelmiştir. Nihayetinde 2020'de Almanya'nın başkanlığı döneminde görüşmeler yeniden açılmış⁵⁶, 2021 yılında Portekiz başkanlığı döneminde uzlaşma sağlanmış ve nihai metin 20 Ekim 2021 tarihinde imzalanmıştır. Üye devletler 18 Kasım 2023 tarihine kadar Direktif ile ilgili ulusal mevzuatlarında gerekli düzenlemeleri yapmak, Direktif'in uygulanmasına ilişkin ulusal mevzuatta belirledikleri yöntemleri Komisyon'a bildirmek ve düzenlemeleri yürürlüğe koymakla yükümlüdür.

Skilled Employment, 7.6.2016, 2016/0176(COD). Çalışmanın devamında 2016 Teklifi olarak anılacaktır.

⁵¹ European Parliament, "European Parliament resolution of 12 April 2016 on the situation in the Mediterranean and the need for a holistic EU approach to migration (2015/2095(INI))", Erişim Tarihi: Ağustos 27, 2023, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0102_EN.html.

⁵² "European Parliament resolution of 12 April 2016 on the situation in the Mediterranean and the need for a holistic EU approach to migration (2015/2095(INI))", par. 131-133.

⁵³ European Parliament, "Revision of the Blue Card Directive", 20.03.2023, Erişim Tarihi: Nisan 12, 2023, <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-jd-revision-of-the-blue-card-directive>.

⁵⁴ European Parliament, "Revision of the Blue Card Directive".

⁵⁵ De Lange ve Vankova, "The Recast EU Blue Card Directive", 495.

⁵⁶ De Lange ve Vankova, "The Recast EU Blue Card Directive", 496.

II. Mavi Kart için Gerekli Şartlar ve Usul

A. Başvuru Usulü

Direktif'in kapsamına, yüksek nitelikli istihdam⁵⁷ amacıyla bir üye devlete kabul edilmek için başvuran veya kabul edilen üçüncü devlet vatandaşları girmektedir (m. 3(1)). Başvurunun, üçüncü devlet vatandaşının kendisinin veya işverenin yapması mümkündür. Başvuruda ilgili kişinin kabul edilmek istediği üye devlet dışında ikamet etmesi veya zaten AB'de geçerli bir ikamet izni veya uzun dönem kalış vizesi sahibi olarak ikamet etmesi dikkate alınacaktır. İstisnai olarak üye devlet, ulusal hukuku uyarınca geçerli ikamet izni veya uzun süreli vizeye sahip olmayan ancak yasal olarak topraklarında bulunan üçüncü devlet vatandaşı tarafından yapılan Mavi Kart başvurusunu kabul edebilir.

Mavi Kart başvurusunun sonucu, usule uygun şekilde yapılması üzerine başvuru tarihinden itibaren en geç 90 gün içinde üye devlet, iç hukukuna uygun şekilde başvurana yazılı olarak bildirecektir. Başvuruda işveren tanınmış statüdeyse başvuru en geç 30 gün içinde sonuçlandırılacaktır.

Mavi Kart belirli bir süre için verilmektedir. Üye devletler Mavi Kart için en az 24 ay süre olmak üzere geçerlilik süresi belirlemekle yükümlüdür.⁵⁸ Ancak bu konuda ilgili kişinin iş sözleşmesinin ve seyahat belgesinin süresi dikkate alınmaktadır. Bu bakımdan süre, kişinin iş sözleşmesinin süresinden en az 3 ay kadar fazla olacak ve Mavi Kart standart süresinden fazla olmayacaktır. Ancak, Mavi Kart sahibinin seyahat belgesinin geçerlilik süresi Mavi Kartın geçerlilik süresinden daha kısaysa Mavi Kart en az seyahat belgesinin geçerlilik süresi kadar geçerli olacaktır.

B. Esasa İlişkin Şartlar

Mavi Kart başvurusu için yerine getirilmesi gereken bazı şartlar bulunmaktadır⁵⁹. İlk olarak bir ülkede çalışmak, ülkeye usule uygun giriş ve

⁵⁷ Yüksek nitelikli istihdam, yasal ilişkiye bakılmaksızın ilgili üye devlette ulusal istihdam kanunu veya ulusal uygulamaya göre çalışan olarak korunan bir kişinin, gerçek ve etkili iş yapmak amacıyla veya başka bir kişinin yönetimi altında istihdam edilmesini, bu iş için kişiye ödeme yapılmasını ifade etmektedir. Bkz: Veltri, "The New Blue Card Scheme", 79.

⁵⁸ Godlewska-Szyrkowa, "EU Legal Migration Policy", 107.

⁵⁹ Türk hukukunda Turkuaz Kart, yüksek nitelikli işgücü, yüksek nitelikli yatırımcı, bilim insanı veya araştırmacı veya Türkiye'nin veya Türk kültürünün tanınırlığına katkı sağlayan, faaliyette bulunan yabancılar olmak üzere dört grup yabancıya verilmektedir

ikamet etme önkoşuluna bağlı olduğu için başvuruda üye devlet tarafından seyahat belgesi, vize başvurusu, kalıcı ikamet izni veya uzun dönem kalış vizesi talep edilebilir ((m. 5(1)d).

Esasa ilişkin bir diğer şart sağlık güvencesidir. Kişilerin sağlık güvencesi, ilgili üye devlet bakımından külfet teşkil edebilmektedir. Bu bağlamda başvuru sırasında, kişilerin sigortalı olduğunu ispat etmesini gerekir. Bunun dışında kişiler iş sözleşmesiyle bağlantılı veya bunun sonucunda sigortalılık kapsamında veya sigortadan faydalanma hakkı bulunmayan dönemler için üye devletin vatandaşları için normalde karşılanan riskler bakımından hastalık sigortasına sahip olduğunu veya bunun ulusal hukuka uygun olduğunu kanıtlaması gerekmektedir (m. 5(1)e).

Mavi Kart başvurusunda bulunan kişinin üye devlette yüksek nitelikli iş olarak kabul edilen bir alanda en az 6 ay süreli bir iş sözleşmesi veya bağlayıcı bir iş teklifi bulunmalıdır (m. 5(1)a).⁶⁰ Düzenlenmemiş mesleklerde ilgili iş bakımından yüksek mesleki yeterlilik belgesi sunulmalıdır. Düzenlenen mesleklerde, bu mesleğin üye devlet vatandaşları

(TKY m. 5). Turkuaz Kart başvurusunda yabancının, “*Nitelikli işgücü olarak değerlendirilen yabancı için diploma, iş sözleşmesi, özgeçmiş, atama veya görevlendirme yazısı, mesleki tecrübe, anadil dışında bilinen yabancı dilleri gösteren uluslararası düzeyde kabul edilen belgeler ile benzeri, Nitelikli yatırımcı olarak değerlendirilen yabancı için yatırım büyüklüğü, istihdam düzeyi, ihracat tutarı, mali yeterlilik, faaliyet gösterilen bölge, sektör ve işi gösterir belgeler ile benzeri, Bilim insanı veya araştırmacı için, diploma, akademik kariyer ve unvanı gösterir belge, sahip olunan akademik çalışmalar veya lisans, ticari marka veya patent belgeleri ile benzeri, Kültürel, sanatsal veya sportif faaliyetler açısından ulusal veya uluslararası düzeyde başarılı olmuş yabancı için başarılı olduğunu gösterir belgeler ile benzeri, Türkiye'nin veya Türk kültürünün tanınırlığına veya tanıtımına katkı sağlayan yabancılar için: Turkuaz gönüllüsü olarak uluslararası düzeyde yürütülen faaliyetlere ilişkin belgeler, fikir ve sanat eserleri, süresi, sürdürülebilirliği, devamlılığı ve etki alanı gibi bilgileri içeren tanıtım faaliyetlerine ilişkin belgeleri*” başvuru sistemine yüklemesi gerekmektedir (TKY m. 8). Turkuaz Kart başvuru puanlama sistemi kullanılarak değerlendirilmektedir. Olumlu değerlendirmenin ardından Turkuaz Kart ilk üç yıl geçiş süresi kabul edilerek düzenlenmektedir (TKY m. 15). Bu sürenin uygun şekilde tamamlanmasının ardından usule uygun şekilde yapılan başvuru üzerine Turkuaz Kart süresiz hâle gelmektedir (TKY m. 18). Turkuaz Kart hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Alparslan Ayan, “Türk Hukukunda Turkuaz Kart Sahibi Yabancıların Çalışma Şartları”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, no(1)(2018): 53-81; Dilara Karagül, “Turkuaz Kart Uygulaması”, *PPIL* 39, no 2(2019): 393-414; Bengül Kavlak, “Uluslararası İşgücü Kanunu ile Getirilen Bir Yenilik: Turkuaz Kart”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, no 2(2019): 337-362; Alihan Çelik, *Türk Yabancılar Hukuku Bakımında Turkuaz Kart*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023).

⁶⁰ Ivanov, Zavyalova ve Trofimova, “Blue Card”, 2; Veltri, “The New Blue Card Scheme”, 78-79.

tarafından yürütülmesi için belirtilen şartların yerine getirildiğine dair belgeler sunulmalıdır. Başvurularda yüksek nitelikli iş için yürürlükteki yasal şartların ve mesleki kuruluşlar arasında yapılan anlaşmalarda veya mesleki uygulamalarda belirlenen şartların karşılanması gerekmektedir.⁶¹ Başvuruda sunulacak iş sözleşmesi veya bağlayıcı iş teklifinde belirtilen aylık veya yıllık maaşa yönelik yıllık brüt maaş miktarı, ilgili üye devlet tarafından belirlenen asgari maaş eşiğinden düşük olmamalıdır (m. 5(3)).⁶²

Başvuruda bulunan kişinin ilgili üye devlette yüksek nitelikli bir işte çalışması ve ikamet iznine sahip olması durumunda daha önce yapılan ikamet izni başvurusunda mesleki yeterlilik doğrulanmışsa, ilgili kişiden iş sözleşmesi veya bağlayıcı bir iş teklifi, yüksek mesleki yeterlilik belgesi talep edilmeyecek ve sağlık sigortasına ilişkin belgeler istenmeyecektir (m. 5(6)a).

C. Başvurunun Ret Sebepleri

Mavi Kart başvurusunun reddedilme sebepleri, zorunlu ve takdiri nedenler olmak üzere ayrımlı düzenlenmektedir. Buna göre; kabul kriterlerinin bulunmaması, sunulan belgelerin hileli şekilde elde edilmesi veya üzerinde tahrifat yapılması, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığına yönelik bir tehdit bulunması ve başvuruya esas işyerinin temel amacının üçüncü devlet vatandaşlarının ülkeye girişini sağlama amacıyla kurulmuş olması halinde başvuru reddedilecektir (m. 7(1)).

İş piyasası durumunun kontrol edilmesi sonrasında, örneğin yüksek işsizlik durumlarında, ilgili boşluğun ülke veya Birlik iş gücü tarafından veya o üye devlette yasal olarak ikamet eden üçüncü devlet vatandaşları veya Birlik mevzuatının veya ulusal mevzuatın bir sonucu olarak zaten o iş piyasasının bir parçası olan uzun süreli ikamet sahibi kişiler tarafından doldurulabileceği sonucuna varılması, sosyal güvenlik, vergilendirme, çalışma hakları veya çalışma koşullarına ilişkin yasal yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi, işverenin işinin ulusal iflas kanunları uyarınca tasfiye edilmesi ya da ediliyor olması veya herhangi bir ekonomik faaliyette bulunmaması, işverenin yasa dışı olarak ülkede kalan üçüncü devlet vatandaşlarının istihdamı veya hukuka aykırı şekilde beyan edilmemiş veya

⁶¹ Mavi Kart başvurusu için gerekli mesleki deneyimi ve belgelenen bilgi, beceri ve yetkinliklerin, yüksek öğrenim niteliklerince belgelenen bilgi, beceri ve yetkinliklerle eşdeğer kabul edileceği meslekler Direktif'in ekinde listelenmektedir.

⁶² Bkz: I.B.

yasa dışı çalıştırma nedeniyle yaptırma tabi tutulmuş olması, belirli mesleklerde nitelikli işçi sıkıntısını nedeniyle etik işe alımı sağlamak amacıyla üçüncü devletlerle yapılan belirli mesleklerin yer aldığı listeye dayanılması hallerinde başvuru reddedilebilir (m. 7(2)).

D. Mavi Kartı Geri Çekme veya Yenilememe Sebepleri

Mavi kartı geri çekme veya yenilememeye ilişkin sebepler zorunlu ve takdiri hâller olarak düzenlenmektedir. Buna göre Mavi Kartın veya sunulan belgelerin hileli bir şekilde elde edilmesi, üzerinde tahrifat yapılması; ilgili üçüncü devlet vatandaşının artık yüksek nitelikli istihdam için geçerli bir iş sözleşmesine sahip olmaması; ilgili üçüncü devlet vatandaşının gerekli niteliklere artık sahip olmaması; ilgili üçüncü devlet vatandaşının maaşının Direktif uyarınca belirlenen maaş eşliğini artık karşılamaması hâlinde üye devlet Mavi Kartı geri çeker veya Mavi Kart yenileme başvurusunu reddeder (m. 8(1)).

Yetkili makamın bazı hâllerde Mavi Kartı geri çekme veya yenilememe konusunda takdir hakkı bulunmaktadır. Düzenlemeye göre, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı gerekçeleri; uygun hâllerde, işverenin sosyal güvenlik, vergilendirme, çalışma hakları veya çalışma koşullarına ilişkin yasal yükümlülüklerini yerine getirmemesi; yürürlükteki mevzuatta, toplu iş sözleşmelerinde yer alan veya ilgili meslek dallarındaki uygulamalarla yüksek nitelikli istihdam için belirlenen şartların artık karşılanmaması⁶³; Mavi Kart sahibinin, ilgili üye devletin sosyal yardım sistemine başvurmak zorunda kalmaksızın kendisinin ve aile fertlerinin geçimini sağlayacak yeterli gelir kaynağına sahip olmaması; Mavi Kart sahibinin ilgili üye devlette yetkili makamlarca onaylanan ikamet etme amacı dışında bir amaçla ikamet etmesi; Mavi Kart sahibinin, işgücü piyasasına erişime ilişkin usule uymaması; üye devletin Mavi Kart sahibinin artık geçerli bir seyahat belgesine sahip olmaması⁶⁴ veya Mavi Kart

⁶³ İşverenin sosyal güvenlik, vergilendirme, çalışma hakları veya çalışma koşullarına ilişkin yasal yükümlülüklerini yerine getirmemesi veya yürürlükteki mevzuatta, toplu iş sözleşmelerinde yer alan veya ilgili meslek dallarındaki uygulamalarla yüksek nitelikli istihdam için belirlenen şartların artık karşılanmaması gerekçeleriyle Mavi Kartı geri çekme veya yenilememe kararı verilmesi için Mavi Kart sahibinin bilgilendirilmesi ve gerekli koşulları sağlayan bir iş araması için en az üç aylık bir süre verilmesi, eğer kişi daha önce en az iki yıldır çalışmışsa altı aylık bir iş arama süresi tanınmalıdır (m. 8(6)).

⁶⁴ Bu durumda geçerli bir seyahat belgesi alınması ve sunulması için makul bir son tarih belirlenmesi gerekmektedir.

sahibinin hareketlilik koşullarına uymaması hâlinde ilgili üye devlet Mavi Kartı geri çekebilir veya yenilemeye ilişkin başvuruyu reddedebilir (m. 8(2)).

III. Mavi Kart Sahibinin Hakları

A. İş Gücü Piyasasına Erişim Hakkı

İş gücü piyasasına erişim hakkı, bir kişinin yabancı bir ülkede çalışma ve istihdam edilme hakkını ifade eder⁶⁵. Bu hak, yabancıların o ülkedeki iş fırsatlarına başvurma, iş bulma ve istihdam edilme sürecine katılma özgürlüğünü içerir. Çalışma konusu bakımından iş gücü piyasasına erişim, Mavi Kart sahibinin iş değiştirme hakkını ve bu kapsamda üye devlette iş arama hakkını ve işsiz kaldığı sürede haklarının güvence altında olmasını kapsamaktadır⁶⁶. Mavi Kart sahibine tanınan iş gücü piyasasına erişim hakkı m. 15'te düzenlenmekte ve süre bakımından ayırım yapılmaktadır.

Mavi Kart sahibinin istihdam edildiği 12 aylık süre boyunca bir işveren değişikliği veya Mavi Kartın verilmesine ilişkin kabul kriterlerinin karşılanmasını etkileyecek bir değişikliğin ilgili makama bildirilmesi gerekmektedir. Üye devlet, işveren değişikliğinde başvuruyu iş gücü piyasası kontrolüne tabi tutabilecektir. Mavi kart sahibinin iş değiştirme

⁶⁵ Türk hukukunda Turkuaz Kartın iptali sebepleri ayrıntılı şekilde düzenlenmekte olup bunlardan biri “*yabancının en az bir yıl kesintisiz bir şekilde çalışmadığının tespiti*” durumudur. Turkuaz Kart sahibinin işveren ve iş değişikliğine ilişkin TKY’de özel bir düzenleme bulunmamakta olup bu konuda UİK hükümleri uygulanacaktır (TKY m. 24). TKY m. 19 uyarınca Turkuaz Kart sahibi süresiz çalışma izni sahibinin haklarından yararlanmaktadır. Süresiz çalışma izni, yabancının çalışma iznini yenilemesi veya bir başka işveren yanında çalışmak için yeniden başvuru yapmasını gerektirmeyen izin türüdür. Bu bakımdan Turkuaz Kart sahibi yabancının çalışmasının sona ermesi üzerine bir yıllık süre dolmadan nitelikli işgücünü kullanabileceği yeni bir iş bulmasının mümkün olduğu sonucuna varılabilir. Turkuaz Kartta yabancının iş ve işveren değişikliği ile buna ilişkin hususları bildirim yükümlülüğü ve yetkili makamın işgücü piyasası kontrol yetkisinin kapsamının Direktif hükümlerine benzer şekilde açık olarak düzenlenmesinin yerinde olduğu kanaatindeyiz.

⁶⁶ Direktif m. 8(5)’e göre, kişinin 2 yıldan daha az bir süredir Mavi Kart sahibi olması ve 3 aydan daha fazla süredir işsiz olması veya en az 2 yıldır Mavi Kart sahibi olması ve toplamda 6 aydan fazla süre ile işsiz olması dışında üye devletin işsizlik nedeniyle Mavi Kartı gerçi çekme ve yenilemeyi reddetme imkânı bulunmamaktadır. İşgücü piyasasına erişime ilişkin düzenlemenin son fıkrası uyarınca, düzenleme ilgili Katılım Antlaşmaları bakımından uygulanabilir olduğu durumlarda Birlik vatandaşlarının önceliği ilkesine hâlel getirmeyecektir. Detaylı bilgi için bkz: Sophie Robin Olivier, “The Community Preference Principle in Labour Migration Policy in the European Union”, *Documents de l’OCDE* 182, (2016): 6-12. Erişim Tarihi: Mayıs 16, 2023, <https://hal.science/hal-01755312/document>.

hakkı 30 güne kadar askıya alınabilmektedir. Nihayetinde üye devletin 30 gün içinde iş değişikliğine itiraz etmesi mümkündür (m. 12(1)). Mavi Kart sahibinin istihdamına ilişkin 12 aylık sürenin sona ermesinden itibaren Mavi Kart sahibinin iş değişikliği yapması durumunda işe başlama veya devam etme hakkı askıya alınmamaktadır. Ayrıca üye devletler yalnızca işveren değişikliği ve kabul kriterlerinin karşılanmasına ilişkin olarak usule uygun bildirimde bulunulmasını talep edebilmektedir (m. 12(2)).

Mavi Kart sahibinin izne esas alınan asıl işi dışında bir mesleki faaliyette bulunması mümkündür. Öncelikle bu şekilde bir mesleki faaliyette bulunmanın Mavi Kart kabul kriterlerine hâlel getirmemesi ve serbest mesleğin kişinin asıl faaliyetine yardımcı nitelikte olması gerekmektedir. Üye devletler, yüksek vasıflı istihdam amacıyla ulusal ikamet izni verdikleri durumlarda, Mavi Kart sahiplerine en az ulusal düzeyde sağlanan koşullarda serbest meslek faaliyetlerine erişimlerini garanti edeceklerdir.

B. Eşit Muamele Görme Hakkı

Eşit muamele; vatandaşlık, ırk, etnik köken, cinsiyet, din veya inanç, engellilik, yaş, cinsel yönelim veya başka herhangi bir nedenle ayrımcılığa uğramadan eşit ve adil bir şekilde muamele görme hakkıdır. Eşit muamele hakkı üye devletin vatandaşları ve ulusal ikamet izni olan kişilere kıyasen değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Mavi Kart sahibi, asgari çalışma yaşı dâhil olmak üzere istihdam edilme şartları, ücret ve işten çıkarılma dâhil çalışma koşulları, çalışma saatleri, izin ve tatiller ile işyeri sağlık ve güvenlilik gereklilikleridir.⁶⁷ Ayrıca Mavi Kart sahipleri ilgili üye devlet

⁶⁷ Şu ana kadar ABAD'ın önüne giden uyuşmazlıklarda doğrudan 2009/50 sayılı Direktif hükümlerinin söz konusu edildiği tek bir karar bulunmaktadır (Bkz. Tesseltje de Lange, "A new narrative for European migration policy: Sustainability and the Blue Card recast", *European Law Journal* 26, no 3-4(2021): 275). İlgili ön karar başvurusunda, 2011/95 sayılı Direktif uyarınca sağlanan aile kartı'nın bir sosyal yardım teşkil edip etmediği konusuna ilişkin bazı sorular Divan önüne götürülmüş ve üçüncü ülke vatandaşlarına sağlanan haklar kapsamında 2009/50 sayılı Direktif'in eşit muameleye ilişkin 14/1(e) hükmünün de değerlendirmeye alındığı görülmüştür. Divan kararında, 2009/50 sayılı Direktif'in eşit muameleye ilişkin hükmünün, kamu veya özel kuruluşlar tarafından sağlanan mal ve hizmetleri satın alırken indirimlerden veya fiyat düşmelerinden yararlanmaya izin veren aile kartından yararlanma hakkını hariç tutan üye devletlere ait mevzuat hükümlerini engelleyici nitelikte olmadığını belirtmiştir. Bkz. Court of Justice of European Union, Case C-462/20 (ECLI: EU: C: 2021: 894), Erişim Tarihi, Ağustos 27, 2023, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=248292&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2936548>.

vatandaşları ile işçi ve işverenleri temsil eden bir kuruluş veya mesleki kuruluş üyeliği ve örgütlenme özgürlüğü ile bu kuruluşların sağladığı hak ve menfaatlardan faydalanma bakımından bu kişilere eşittir (m. 16(1))⁶⁸.

Çalışma hayatı dışında, Mavi Kart sahiplerinin eğitim ve mesleki eğitim, ulusal hukuka uygun olmak şartıyla diploma, sertifika ve diğer mesleki niteliklerinin tanınması öngörülmektedir. Mavi kart sahipleri Sosyal Güvenlik Sisteminin Koordinasyonu hakkında 29 Nisan 2004 tarihli 883/2004 sayılı Tüzük⁶⁹ m. 3'te belirtilen sosyal güvenliğe ilişkin konularda da eşit muamele görme hakkına sahiptir.⁷⁰ Ayrıca Mavi Kart sahibi kişilerin mal ve hizmetlere erişim ve kamuya sunulan mal hizmetlerin tedariki, konut edinme usulü ve istihdam büroları tarafından sağlanan bilgilendirme ve danışmanlık hizmetlerinden faydalanma hakkı bulunmaktadır (m. 16(1)).

⁶⁸ Türk hukukunda Turkuaz Kart sahibi diğer yabancılara kıyasla ayrıcalıklı bir statüye sahiptir. Bu kişilerin hak ve yükümlülükleri TKY'de ayrıntılı olarak düzenlenmektedir (m. 19). Buna göre, "Turkuaz Kart sahibi süresiz çalışma izninin sağladığı haklardan yararlanır. Turkuaz Kart sahibi olan yabancılar; Türkiye'de askerlik yapma yükümlülüğünden muaftırlar. Seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme haklarından yararlanamazlar. Sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup bu hakların kullanımında ilgili mevzuattaki hükümlere tabidirler. Bu kişilerin, Türkiye'deki ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ile ferağı gibi konulara yönelik işlemleri, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuata göre yürütülür". Hükümde süresiz çalışma izni sahibi yabancıların haklarına ilişkin bir gönderme bulunmaktadır. Bu kişiler uzun dönem ikamet izninin sağladığı haklardan faydalanmaktadır (UİK m. 10(4)). Uzun dönem ikamet izni sahipleri ise bazı istisnalar dışında Türk vatandaşının sahip olduğu haklardan yararlanmaktadır (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) m. 44, RG: 11.4.2013-28615). Ayrıca Turkuaz Kart sahibi kişiler Türk vatandaşlığını kazanma bakımından istisnai usule tabidir. Düzenlemeye göre, "...Türk Vatandaşlığı Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında Turkuaz Kart sahibi ve yakını, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmaması ve geçiş süresi kaydının kaldırılması şartıyla Bakanlıkça teklif edilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanabilir" (TKY m. 12(3)).

⁶⁹ Regulation (EC) No 883/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the Coordination of Social Security Systems. OJ: 30.04.2004-L 166. Çalışmanın devamında 883/2004 sayılı Tüzük olarak anılacaktır.

⁷⁰ Tüzükte hastalık, doğum ve eşdeğer babalık, özürzlülük, yaşlılık, ölüm, iş kazaları ve meslek hastalıklarına ilişkin yardımlar, ölüm, işsizlik, emeklilik öncesi yardımlar ve aile yardımları sosyal güvenlik kolları olarak düzenlenmektedir: Francesco, Costamagna, Stefano, Montaldo ve Romanelli, Francesca, *Access to Social Advantages For EU Citizens and Third Country Nationals Under The Law of The European Union* (Torino: Università degli Studi di Torino, 2022), 35-36, 45-46. Erişim Tarihi: Mayıs 17, 2023, <https://www.collane.unito.it/oa/items/show/110#c=0&m=0&s=0&cv=0>

Üçüncü bir ülkeye giden Mavi Kart sahipleri veya Mavi Kart sahibinden haklar elde eden ve üçüncü bir ülkede ikamet eden mirasçıları, yaşlılık, sakatlık ve ölümle ilgili olarak, Mavi Kart sahibinin önceki istihdamına dayanan, 2004/883 sayılı Tüzük m. 3'teki mevzuata uygun olarak edindiği yasal emeklilik maaşını, üçüncü bir ülkeye taşınan üye devlet vatandaşlarıyla aynı şartlarda ve aynı oranlarda almaya hak kazanmaktadır (m. 16(3)).⁷¹ Görüldüğü üzere, düzenleme ile Mavi Kart sahibi kişilere ve bu kişilerin aile üyelerine, sosyal güvenlik haklarının korunması ve eşit muamele ilkesine dayalı olarak, üçüncü devletlerde bulunmaları hâllerinde adil bir şekilde emeklilik, sakatlık ve ölüm maaşlarından yararlanma hakkı tanınmaktadır.

C. Aile Birleşimi Hakkı

Aile birleşimi, yabancı bir ülkede hukuka uygun şekilde ikamet eden veya çalışan kişinin aile üyelerinin bu ülkede bulunmasına ilişkin kurumdur.⁷² AB'de aile birleşimi 2003/86 sayılı Direktif'te⁷³ düzenlenmektedir.⁷⁴ 2003/86 sayılı Direktif'e göre, aile birleşimi başvurusu

⁷¹ Costamagna, Montaldo ve Romanelli, *Access to Social Advantages*, 47.

⁷² Türk hukukunda yabancıların aile üyeleri Türkiye'de çalışma izni sahibi yabancıyı destekleyici göstererek aile ikamet iznine başvurabilmektedir. Turkuaz Kart sahibi yabancının aile üyelerine ilişkin ise özel bir düzenleme bulunmaktadır. Düzenleme uyarınca, "Turkuaz Kart sahibi yakını için Turkuaz Kart sahibi yakını kartı düzenlenir. Düzenlenen bu kart, Turkuaz Kartın geçerlilik süresi içinde ikamet izni yerine geçer" (TKY m. 20). AB hukukunda Mavi Kart ile kıyaslandığında aile birleşimi imkânı oldukça Turkuaz Kartta otomatik olarak gerçekleşmektedir. Aile birleşimi hakkında bkz: İlke Göçmen, "Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde Avrupa Birliği'ndeki Türk Vatandaşları ve Aile Birleşimi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16 no 1(2014): 73-121; İlke Göçmen ve Narin Tezcan, Göçmen, "Avrupa Birliği'ndeki Türk Vatandaşları ve Aile Birleşimi", *Ankara Barosu Dergisi* no 4(2014): 609-621; Şule Arslan, *Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahat Hakkı*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), 142-154; Emre Esen, *Türk Hukukunda Yabancıların İkamet İzinleri* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2019) 212-242; Zeynep Özgenç, "Sığınmacıların Aile Birleşimi Hakkı", *Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 37, no 2(2018): 297-342; Şule Arslan, "Avrupa Birliği Vatandaşları ve Aile Fertlerinin Üye Devlet Ülkelerinde Serbest Dolaşımı ve İkametine İlişkin 2004/38 Sayılı Direktif" (*Innovation and Global Issues in Multidisciplinary Sciences IV*, Antalya, Türkiye, Kasım 22-24, 2018) 1089-1097; Şule Arslan, "Türk Hukukunda Aile Birleşimi" (*Uluslararası Yönetim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu*, İstanbul, Türkiye, Kasım 17-19, 2018) 378-386.

⁷³ *Council Directive 2003/86/EC of 22 September 2003 on the Right to Family Reunification*. OJ: 03.10.2003- L 251. Çalışmanın devamında 2003/86 sayılı Direktif olarak anılacaktır.

⁷⁴ 2003/86 sayılı Direktif'in kapsamı hakkında bkz. Judy Walsh ve Fergus Ryan, *The Rights of De Facto Couples*, Irish Human Rights Commission Report, 2006, 36. Erişim Tarihi: Şubat 16, 2023, [http://www.ihrec.ie/download/pdf/report_defactocouples.pdf]; Arslan, *İkamet ve Seyahat Hakkı*, 83. ABAD'ın 2008 yılında verdiği "Metock" kararı, AB

için destekleyicinin, benzer ailelerin sahip olduğu genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun bir barınma imkânına, üye devletlerden sosyal yardım almaksızın kendini ve ailesini geçindirecek kalıcı ve düzenli bir gelire, kendisini ve ailesini tüm risklere karşı koruyan bir sağlık sigortasına sahip olması gerekmektedir (m. 7).⁷⁵ Bu şartların dışında destekleyicinin üye devlette en az 1 yıl veya daha fazla süreli ikamet iznine sahip olması ve uzun süreli ikamet hakkını elde etmede makul beklentisinin olması gerekmektedir (m. 3(1)).⁷⁶ Direktif'te Mavi Kart sahiplerinin aile birleşimi hakkına ilişkin istisnalar düzenlenmektedir. Bu bakımdan 2003/86 sayılı Direktif'te düzenlenen sürekli ikamet hakkı elde etme konusunda makul beklenti, 1 yıl veya daha fazla geçerli ikamet iznine veya minimum ikamet süresi şartları Mavi Kart sahibinin ailesine uygulanmayacaktır.

Aile birleşimine ilişkin şartların sağlanması ve başvuruların eksiksiz olarak eş zamanlı olarak yapılması hâlinde, aile üyelerinin başvuruları ile Mavi Kart başvurusuna ilişkin karar kişilere aynı zamanda bildirilecektir. Aile üyelerinin Mavi Kart verildikten sonra başvurması durumunda başvuruya ilişkin karar, başvuru tarihinden itibaren en geç 90 gün içinde ilgiliye tebliğ edilecektir. Aile üyelerinin üye devlette ikamet süresi Mavi Kartın süresine paralel şekilde belirlenmektedir.

Aile üyelerinin münferiden ikamet izni alması mümkündür. Münferiden ikamet izni için gerekli ikamet süresinin hesaplanmasında farklı üye devletlerdeki ikamet süreleri toplanmaktadır. Üye devletler, ilgili başvurunun sunulmasından hemen önce münferit ikamet izni başvurusunun yapıldığı üye devlet topraklarında 2 yıl yasal ve sürekli ikamet etme şartı talep edebilmektedir (m. 17(7)).

---

vatandaşlarının üçüncü devlet vatandaşlarıyla evlilik ve aile birleşimi hakkını güçlendiren bir karardır. Bu kararda, Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD), AB vatandaşının başka bir üye devletin vatandaşı olmayan bir kişiyle evlendiğinde, bu kişiye ikamet izninin verilmesi gerektiğini ifade etmiştir Bkz. Court of Justice of European Union, Case C-127/08 (ECLI:EU:C:2008:449), Erişim Tarihi: Mayıs 14, 2023, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-127/08>.

2011 yılında verilen bir karar ise AB vatandaşı çocuğun AB vatandaşı olmayan ebeveynleriyle birlikte yaşama hakkına ilişkindir. Karar, AB vatandaşlarının çocuklarının yaşama hakkını ve aile birleşimini güvence altına almaktadır. Buna göre, üye devletler, vatandaşı olmayan ebeveynlerin AB vatandaşı çocuklarıyla birlikte yaşamasını engelleyen politikalar veya düzenlemeler uygulayamayacağı belirtilmektedir. Court of Justice of the European Union, Case C-34/09 (ECLI:EU:C:2011:124), Erişim Tarihi: Mayıs 14, 2023, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62009CJ0034>.

⁷⁵ Arslan, *İkamet ve Seyahat Hakkı*, 83-84.

⁷⁶ Arslan, *İkamet ve Seyahat Hakkı*, 84.

D. Uzun Süreli İkamet Hakkı

AB’de uzun dönem ikamet hakkı, üçüncü devlet vatandaşlarının bir AB üyesi devlette, uzun süreli ikamet etme ve çalışma hakkını tanıyan bir statüdür (m. 18-19). AB’de uzun dönem ikamet düzenlemesi 2003/109 sayılı Direktif’tir⁷⁷. Direktif’te düzenlenen istisnalar dışında uzun süreli ikamet bakımından 2003/109 sayılı Direktif esas alınmaktadır.

İlk olarak, kişilerin uzun süreli ikamet iznine başvurabilmek için 2003/109 sayılı Direktif uyarınca ilgili ülkede 5 yıl ikamet etmesi gerekmektedir.⁷⁸ Ancak Direktif’e göre, uzun süreli hareketlilikten faydalanan Mavi Kart sahibi, yüksek nitelikli istihdam için ulusal ikamet izni veya araştırmacı izni almış veya öğrenci ya da uluslararası korumadan yararlanan bir kişi olarak gerekli yasal ve kesintisiz ikamet süresini tamamlamışsa, farklı üye devletlerdeki ikamet süreleri birleştirilebilecektir.⁷⁹ Ayrıca Mavi Kart sahibi, ilgili başvurunun hemen öncesinde, AB uzun süreli ikamet statüsü başvurusunda bulunacağı üye devlette Mavi Kart sahibi olarak geçerli ve kesintisiz 2 yıl ikamet etmişse farklı üye devletlerdeki ikamet sürelerini birleştirebilecektir (m. 18(2)).

İkinci olarak 2003/109 sayılı Direktif uyarınca uzun süreli ikamet izni için esas alınan sürenin kesintisiz olması gerekmektedir. Buna göre uzun süreli ikamete esas alınan süreler, kişinin ardışık olarak 6 ay veya toplamda 10 aylık süre ile ülkede bulunmaması hâlinde kesintiye uğramaktadır. Ancak Direktif’te ilgili üye devlet topraklarından ayrılma süreleri, ardışık 12 ay ve toplamda 18 ay olarak belirlenmiştir (m.18(3)).

Uzun süreli ikamet hakkının kazanılmasında 5 yıllık ikamet süresi konusunda birleştirme imkânının tanınması dairesel göç konusunda kolaylık

⁷⁷ Bkz. dipnot 43.

⁷⁸ Arslan, *İkamet ve Seyahat Hakkı*, 72-73. Direktif teklifinde, üye devletlerde 3 yıl ikamet etme şartıyla Mavi Kart sahiplerine uzun süreli ikamet hakkı tanınması teklif edilmiş ancak müzakerelerde sürecin hukuki ve pratik açıdan zor olması nedeniyle teklif kabul görmemiştir. Doktrinde bu teklifin kabul görmemesinin, Direktif’in nitelikli göçmenleri çekme konusunda daha rekabetçi olmasını engellediği savunulmaktadır. Avustralya, Kanada ve Yeni Zelanda gibi göçmen odaklı programlara sahip hedef ülkelerin uzun süreli ikamet hakkı sağladığı, bu durumun, Almanya’nın Mavi Kart sahiplerinin Avrupa’daki ana hedef ülkesi olmaya devam edebileceği anlamına geleceği, zira Alman ulusal hukuku uyarınca zaten Mavi Kart sahiplerine Almanca diline hakim olmaları şartıyla 33 ay veya daha kısa bir sürede uzun süreli ikamet hakkı sağladığı belirtilmektedir: De Lange ve Vankova, “The Recast EU Blue Card Directive”, 511. Almanya’da 2009/50 sayılı Direktif dönemi Mavi Kart uygulaması hakkında bkz: Qendrai, “Work Permit Regulations”, 1-55.

⁷⁹ De Lange ve Vankova, “The Recast EU Blue Card Directive”, 497.

sağlayacak niteliktedir. Ancak pratik açıdan düşünüldüğünde ardışık 12 aylık sürede kişinin Mavi Kart şartlarını taşıması mümkün değildir. Zira bu uzun süre boyunca herhangi bir işverenin sözleşmeyi sürdürmesi ve maaş eşliği şartına uygun maaş bedelini ödemesi olası değildir. Bu şartların yokluğu hâlinde ilgili üye devlet Mavi Kartı geri çekecektir.

Uzun süreli ikamet izni sahibi kişilerin bu statüsü bazı hâllerde sona ermektedir. İlk hâl, kesintiye ilişkin 12 aylık süredir. Ancak Mavi Kart sahibi kişilerin uzun süreli ikamet iznine hak kazanması hâlinde bu kişinin ve ailesinin birlik topraklarından ayrılmasına ilişkin süre ardışık 24 ay olarak uzatılmaktadır (m. 18(4)). Sürenin daha uzun tutulmuş olması, Mavi Karta dayalı uzun süreli ikamet izni sahiplerine, ulusal uzun süreli ikamet izni sahiplerine kıyasla avantaj sağlamaktadır. Zira bu kişiler ekonomik faaliyet, gönüllü hizmet veya öğrenim gibi sebeplerle AB dışında bulunabilmektedir.

E. Üye Devletler Arasında Hareketlilik

1. Kısa Süreli Hareketlilik

Kısa süreli hareketliliğe ilişkin düzenleme, Mavi Kart sahipleri ve işverenler için cazip hâle getiren en önemli temel değeri, adeta “sihirli aracı” olarak ifade edilmektedir⁸⁰. Düzenlemeyle üye devletlerdeki farklı ulusal uygulamalar ve hukuki belirsizlikler karşısında yeknesak bir kural ile yurtdışı iş faaliyetlerinde kolaylık sağlanması amaçlanmaktadır.

Kısa süreli hareketlilik, üçüncü devlet vatandaşlarının yüksek nitelikli istihdam amacıyla AB'ye kısa süreli olarak seyahat etme ve çalışma imkânına ilişkin olup Direktif'in 20. maddesinde düzenlenmektedir. Bu bağlamda, bir üye devlet tarafından yüksek nitelikli işe kabul edilen bir üçüncü devlet vatandaşı, kısa süreli hareketlilik programı kapsamında başka bir üye devlette en fazla 90 gün süreyle çalışma ve ikamet etme hakkına sahiptir. Kısa süreli hareketlilik, kişilerin diğer bir üye devlette iş faaliyetlerinde bulunmasına ilişkindir.

Kişilerin bu kapsamda iş faaliyetlerini yürütmek için 180 gün içinde herhangi bir dönemde 90 günü geçmeyen bir süre için ikinci bir üye devlete giriş ve ülkede kalış hakkı bulunmaktadır. Bu noktada AB içinde sınır güvenliği ve kontrolünün sağlanması için kişilerden belge talep etme bakımından üye devletin Schengen mevzuatını tam uygulayıp

⁸⁰ De Lange ve Vankova, “The Recast EU Blue Card Directive”, 509.

uygulamamasına göre bir ayırım yapılmaktadır. Schengen mevzuatını tam olarak uygulayan bir üye devlet tarafından verilen geçerli Mavi Karta sahip üçüncü devlet vatandaşından Mavi Kart dışında herhangi bir belge talep edilmeyecektir. Ancak Schengen mevzuatını tam olarak uygulamayan bir üye devlet tarafından verilmiş geçerli Mavi Karta sahip üçüncü devlet vatandaşından ülkede kalışının iş amaçlı olduğunu kanıtlamasını istenebilir. Ancak kişinin ilgili faaliyeti yürütebilmesi için Mavi Kart dışında herhangi bir belge talep edilemez.

2. Uzun Süreli Hareketlilik

a) Başvuru Usulü ve Başvurunun Reddi Sebepleri

Uzun süreli hareketlilik, Mavi Kart sahibinin ilk üye devlette 12 ay süreyle yasal ikametinin ardında nitelikli istihdam amacıyla Mavi Kart ve geçerli bir seyahat belgesi uyarınca diğer bir üye devletin ülkesine girişi, ülkede kalması ve çalışma hakkına ilişkindir (m. 21)⁸¹.

Uzun süreli hareketlilik kapsamında ikinci bir üye devlete geçiş için yapılacak başvuru, kişinin ilk bulunduğu ülke veya geçiş yaptığı ülkeden ve hâlen birinci ülkede ikamet ederken yapılabilmektedir. Eğer ilgili devletin ülkesine giriş yapılmışsa en kısa sürede ve nihayetinde 1 aylık sürede başvurunun yapılması gerekmektedir. Başvuru yapılan üye devlet, uzun süreli hareketliliğe ilişkin şartların yerine getirilmesi hâlinde Mavi Kart sahibinin nitelikli istihdam amacıyla ülkesinde ikamet etmesine izin vermektedir. Eğer kişi gerekli koşulları taşıyamıyorsa başvuru reddedilecek ve ilgili kişi ve ailesinin ulusal hukuk uyarınca ülkeden çıkışına karar verilecektir. Başvurunun reddine karar verilebilmesi için gerekli şartların bulunmaması, yetkili makama sunulan belgelerin hileli şekilde elde edilmesi veya belgelerde tahrifat bulunması, istihdamın yürürlükteki kanunda, toplu sözleşmelerde veya ilgili mesleğe ilişkin uygulamalarda belirlenen koşullara uygun olmaması veya Mavi Kart sahibinin kamu düzeni, güvenliği veya kamu sağlığı bakımından tehdit oluşturması gerekmektedir (m. 21(6)).

⁸¹ Direktif'in 23. maddesinde hareketlilik hakkına ilişkin güvenceler düzenlenmektedir. Burada uzun süreli hareketlilik kapsamında yapılan başvuru sonuçlanmadan ilk ülke Mavi Kartın geri çekilmesine karar verememektedir. İkinci olarak uluslararası koruma sahibinin başvurusu hakkında ret kararı verilecekse uluslararası koruma sağlayan üye devletten ilgili bilgiler alınmakta ve kişi bu ülkeye sınır dışı edilebilmektedir. Üye devlet, geçerli olan AB veya ulusal yasalara ve aile birliği ilkesine zarar verilmemek kaydıyla, o kişinin ve aile üyelerinin herhangi bir formalite olmaksızın derhâl yeniden giriş yapmasına izin vermekle yükümlüdür.

b) Esasa İlişkin Şartlar

Uzun süreli hareketlilik hakkında faydalanmak için yapılacak başvuruda kişilerin sunacakları belgeler, Direktif'te ayrıntılı şekilde düzenlenmektedir. Başvuruda kişiler yetkili makama, ilk üye devlet tarafından düzenlenen Mavi Kartı, yüksek nitelikli istihdam amaçlı en az 6 ay süreli geçerli bir iş sözleşmesini veya ilgili ulusal hukuk uyarınca bağlayıcı bir iş teklifini, düzenlemeye tabi meslekler bakımından iş için gerekli nitelikleri taşıdığını kanıtlayan belgeyi, seyahat belgesini ve ikinci üye devlette asgari maaş eşiği şartını sağlandığına ilişkin belgeyi sunmalıdır. Başvuran kişi ilk üye devlette düzenlemeye tabi olmayan bir mesleği 2 yıldan daha az süredir icra ediyorsa, kişiden üye devlette yapacağı işle ilgili daha yüksek niteliklere sahip olduğunu kanıtlayan bir belgenin temin edilmesi istenebilir (m. 21(5)).⁸²

Üçüncü devlet vatandaşının Mavi Kartı, Schengen mevzuatını tam uygulamayan bir ülke tarafından düzenlenmiş ve uzun süreli hareketlilik kapsamında Schengen mevzuatını tam olarak uygulayan bir ülkeye giriş yapılacaksa bu ülke, ilgili kişiden ilk ülke tarafından düzenlenen geçerli Mavi Kartı ve nitelikli istihdama ilişkin en az 6 ay süreli bir iş sözleşmesini veya bağlayıcı iş teklifini sunmasını talep edebilmektedir (m. 21(2)).

3. Aile Üyelerinin İkinci Bir Üye Devlette İkamet Etmesi

Mavi kart sahibi kişi, uzun süreli hareketlilik hakkı kapsamında diğer bir üye devletin ülkesine taşındığında, bu kişilerin aile üyelerinin bu ülkeye giriş ve ülkede ikamet etme hakkı m. 22'de düzenlenmektedir. Düzenleme uyarınca, Mavi Kart sahibinin ailesi ilk üye devlette kurulmuşsa aile üyeleri Mavi Kart sahibine eşlik etme veya katılma hakkına sahipken⁸³ aile ilk üye devlette kurulmamışsa, bu durumda aile üyelerine ilişkin m. 17 uygulanmaktadır.

2003/86 sayılı Direktif m. 13(1) uyarınca, aile birleşimi başvurusu kabul edildiği anda, ilgili üye devletin aile üyelerinin girişine izin verilmekte ve ilgili kişilerin gerekli vizeleri almaları için tüm imkânlar sağlanmaktadır. Bu düzenlemenin istisnası olarak Mavi Kart sahibinin aile üyelerinin Mavi

⁸² Mavi Kart başvurusunda sağlık sigortasına ilişkin aranan şartın aynısı aranmaktadır. Bkz: II.B.

⁸³ Mavi kart sahibinin aile üyelerinin bu kişiye eşlik etme veya katılma hakkı bakımından 2003/86 sayılı Direktif ve Mavi Kartın sağladığı haklar bağlamında Direktif'in m. 17(2) ve (7) istisnai hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Karta dayalı elde ettikleri ikamet izinleri, ikinci üye devletin ülkesine girme ve ülkesinde kalma hakkı sağlamaktadır. Burada da ülkeye kabul için Schengen mevzuatının tam uygulanıp uygulanmadığına ilişkin ayırım önem taşımaktadır⁸⁴.

Direktif uyarınca ikamet izni başvurusu için ikinci üye devletin ülkesine girişten en geç 1 ay içinde ilgili aile üyeleri veya Mavi Kart sahibi, ulusal mevzuata uygun olarak yetkili makama ikamet izni başvurusu yapmakla yükümlüdür. İlk üye devlet tarafından verilen aile üyesi ikamet izninin süresi, bu süreç sırasında sona ererse veya verilen ikamet izni ikinci üye devletin ülkesinde yasal olarak ikamet etme hakkını artık vermiyorsa, gereklilik hâlinde ikinci üye devlet ulusal geçici ikamet izni veya eşdeğer bir belge vererek ikinci üye devletin yetkili makamları tarafından bir karar verilene kadar aile üyelerinin ülkede kalmasına izin verecektir (m. 22(3)).

İkinci üye devlet, aile üyelerinin ikamet izni başvurusunda ilk üye devlet tarafından düzenlenen ikamet izinlerini ve geçerli bir seyahat belgesini veya bunların onaylı kopyalarını, Mavi Kart sahibinin ailesi olarak ilk üye devlette ikamete ilişkin belgeleri ve 2003/86 sayılı Direktif'in 7(1)b maddesinde belirtilen belgeleri talep edebilmektedir (m. 22(4)).

Sonuç

AB, yüksek eğitilmiş potansiyel göçmenler için nispeten güçlü bir cazibeye sahiptir. Ancak, AB'ye çekilen yüksek nitelikli işçi sayısı ve yeteneklerin tutulma oranı düşüktür. Bu nedenle konuya ilişkin olarak yapılacak düzenlemelerde sadece ücretler ve çalışma koşulları değil, aynı zamanda sosyal güvenlik, vergi rejimleri, eğitim imkânları, idari yükümlülükler, göçmenlere yönelik tutum ve toplumsal bakış açısı, güvenlik ve uzun vadeli kariyer ve ikamet olanakları gibi birden fazla faktör ve bileşen birlikte ele alınmalıdır.

Çalışmada ayrıntılı şekilde incelendiği üzere, Direktif'te kabul edilen yeni düzenlemelerle daha kapsayıcı kabul koşulları belirlenmiştir. Buna ek olarak Mavi Kart sahipleri geniş bir haklar ve avantajlar setine sahiptir. Bu haklar arasında; Mavi Kart veren üye devlete giriş, tekrar giriş ve üye devlette kalma hakkı; çalışma koşulları, eğitim ve mesleki eğitim, sosyal güvenlik ve hizmetlere erişim açısından üye devlet vatandaşlarıyla eşit muamele görme hakkı; farklı üye devletlerdeki ikamet sürelerini birleştirerek

---

⁸⁴ Bkz: III.E.1.

uzun süreli ikamet hakkı, aile birleşimi talep etme ve koruma sağlayan üye devlete erişim sağlama hakkı bulunmaktadır. Bu değişiklikle birlikte, aile birleşimi haklarının çok daha liberal olması beklenmektedir.

Mavi Kart düzenlemesine ilişkin çalışmalarda ulusal politikalar ve Mavi Kart düzenlemesi arasındaki farkın azaltılmasının amaçlandığı beyan edilmesine rağmen, yeni kuralların asgari standartları belirleyecek şekilde kaleme alınması ve takdir yetkisi içeren hükümlere ve ulusal düzenlemelere atıfta bulunuyor olması, üye devletlere takdir hakkı tanımaya devam etmektedir. Ulusal politikalar halen Mavi Kartla birlikte uygulanabilir haldedir. Bu bağlamda üye devletlerin nitelikli istihdamın üye devletlere çekilmesi için Mavi Kart düzenlemesine öncelik tanınması ve buna ket vuran ulusal düzenleme ve uygulamalardan kaçınması gerekmektedir. Eksiklikleri bulursa dahi, sağladığı haklar göz önüne alındığında en cazip ikamet izinlerinden biridir. Bu noktada yerel ihtiyaçlara uygun olarak düzenlenen ulusal düzenlemelerle esneklik sunulabilir. Bu bağlamda, üye devletlerin rekabet ve farklılıklara odaklanmaktan ziyade “güçlendirilmiş ve entegre” bir iş birliğine girmeleri ve kendi aralarında faydalı politikalar oluşturmaları gerekmektedir. Bu bağlamda yeni Mavi Kart düzenlemesine ilişkin uyumsuzlukların yerel mahkeme önüne götürülmesi halinde ön karar prosedürü kapsamında ABAD yorumunun da entegrasyona katkı sağlaması beklenmektedir.

AB, ortak bir göç politikası geliştirmek ve Mavi Kartın tercih edilebilirliğini artırmak arzusunda ise, ilerleyen süreçte Mavi Kart uygulamasının sürdürülebilirliğine ilişkin çalışmalarını devam ettirmelidir. Nitelikli işçilerin faydalanabileceği Fırsat Kartı gibi ulusal politikaların Mavi Kart yanında bir seçenek oluşturacağı açıktır. Bu bağlamda başvurucular bakımından daha avantajlı koşullar sunulması ve başvuru prosedürünün anlaşılabilir ve pratik olması gibi hususlar, Mavi Kartın öne çıkmasını sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aiginger, Karl. "A Deeper Union: From a Failed Project to the European Quality Lead". *Intereconomics* 56, (2021): 174-177. doi: 10.1007/s10272-021-0975-8. Erişim Tarihi: Mayıs 19, 2023.
- Antoons, Jo ve Ghimis, Andreia. "What it takes to have a successful new Blue Card scheme: The practitioner's viewpoint". *European Law Journal* 26, no 3-4 (2021): 264-273.
- Arslan, Şule. "Avrupa Birliği Vatandaşları ve Aile Fertlerinin Üye Devlet Ülkelerinde Serbest Dolaşımı ve İkametine İlişkin 2004/38 Sayılı Direktif". *Innovation and Global Issues in Multidisciplinary Sciences IV*, Antalya, Türkiye, Kasım 22-24, (2018): 1089-1097.
- Arslan, Şule. "Türk Hukukunda Aile Birleşimi". *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu*, İstanbul, Türkiye, Kasım, 17-19 (2018): 378-386.
- Arslan, Şule. *Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahat Hakkı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Ayan, Hasan Alparslan. "Türk Hukukunda Turkuaz Kart Sahibi Yabancıların Çalışma Şartları". *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, no 1(2018): 53-81.
- Bayraktaroğlu Özçelik, Gülüm. "Yasal Göç ve Üçüncü Ülke Vatandaşlarının Entegrasyonu". İçinde *Lizbon Antlaşması Sonrası Avrupa Birliği: Serbest Dolaşım ve Politikalar*, editörler Belgin Akçay ve Gülüm Bayraktaroğlu Özçelik, 413-457. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012.
- Bellini, Simona. "EU Blue Card: A promising tool among labour migration policies? A comparative analysis of selected countries". *Institute for International Political Economy (IPE) Berlin*, Working Paper, no. 76(2016), Erişim Tarihi: Nisan 03, 2023, <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/148414/1/873980875.pdf>.
- Costamagna, Francesco, Montaldo Stefano ve Francesca, Romanelli. *Access to Social Advantages For EU Citizens and Third Country Nationals Under The Law of The European Union*. Torino: Università degli Studi di Torino, 2022. Erişim Tarihi: Mayıs 17, 2023, <https://www.collane.unito.it/oa/items/show/110#?c=0&m=0&s=0&cv=0>.
- Court of Justice of the European Union. Case C-34/09 (ECLI:EU:C:2011:124). Erişim Tarihi: Mayıs 14, 2023. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62009CJ0034>.
- Court of Justice of the European Union, Case C-43/93 (ECLI:EU:C:1994:310), Erişim Tarihi: Ağustos 27, 2023, <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99020&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2936548>.

- Court of Justice of European Union, Case C-127/08 (ECLI:EU:C:2008:449), Erişim Tarihi: Mayıs 14, 2023, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-127/08>.
- Court of Justice of European Union. Case C-462/20 (ECLI:EU:C:2021:894). Erişim Tarihi, Ağustos 27, 2023. <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=248292&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2936548>.
- Çelik, Alihan. *Türk Yabancılar Hukuku Bakımında Turkuaz Kart*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.
- De Lange, Tesseltje. “A new narrative for European migration policy: Sustainability and the Blue Card recast”. *European Law Journal* 26, no 3-4 (2021): 274-282.
- De Lange, Tesseltje ve Vankova, Zvezda. “The Recast EU Blue Card Directive: Towards a Level Playing Field to Attract Highly Qualified Migrant Talent to Work in the EU?”. *European Journal of Migration and Law* 24, (2022): 489-515. doi: 10.1163/15718166-12340138. Erişim Tarihi: Mayıs 17, 2023.
- Earl, Emilie Marjatta. “Limits Of Recognition Of Academic Diplomas In Regulated Professions Under EU Law”. Lisans Bitirme Tezi, Tallinn University Of Technology School of Business and Governance, 2021.
- Esen, Emre. *Türk Hukukunda Yabancıların İkamet İzinleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2019.
- Eubel, Cordula. “Wer bekommt die Chancenkarte?”. *Mediendienst Integration*, Haziran 22, 2023. Erişim Tarihi: Temmuz 06, 2023. <https://mediendienst-integration.de/artikel/wer-bekommt-die-chancenkarte.html>.
- European Parliament. “European Parliament resolution of 12 April 2016 on the situation in the Mediterranean and the need for a holistic EU approach to migration (2015/2095(INI))”. Erişim Tarihi: Ağustos 27, 2023, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0102_EN.html.
- Eurostat. “EU Blue Cards by type of decision, occupation and citizenship”. Erişim Tarihi: Haziran 10, 2023, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_RESBC1__custom_5648739/default/table?lang=en.
- Eurostat. “First permits issued for remunerated activities by reason, length of validity and citizenship”. Erişim Tarihi: Haziran 10, 2023, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_RESOCC__custom_5648590/default/table?lang=en.
- Giovanni Facchini ve Elisabetta Lodigiani. “Attracting Skilled Immigrants: An Overview of Recent Policy Developments in Advanced Countries”. *National Institute Economic Review* 229, no 1(2014): 3-21.

- Göçmen, İlke. *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Avrupa Birliği ve Türkiye Göç Hukuku*. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Göçmen, İlke. “Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde Avrupa Birliği’ndeki Türk Vatandaşları ve Aile Birleşimi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16, no 1(2014): 73-121.
- Göçmen, İlke ve Tezcan, Narin. “Avrupa Birliği’ndeki Türk Vatandaşları ve Aile Birleşimi”. *Ankara Barosu Dergisi*, no 4(2014): 609-621.
- Guild, Elspeth. “A New Blue Card Scheme? The Commission’s Proposal For Highly Skilled Migration into the EU”. *EU Immigration and Asylum Law and Policy*, (2016). Erişim Tarihi: Nisan 10, 2023. <https://eumigrationlawblog.eu/a-new-blue-card-scheme-the-commissions-proposal-for-highly-skilled-migration-into-the-eu/>
- Iacono, Chiara Dello, Orfao, Guillermo, Stanek, Mikolaj Editörler. *The Changing Nature Of Intra-European Mobility Of Thurd-Country Nationals*. 08.01.2020 <http://www.hummingbird-H2020.eu> Erişim Tarihi: Aralık 28, 2022.
- Ilg, Peter. “Ausländische Fachkräfte: Ist die Chancenkarte eine Chance?”. *Heise Online*, Mart 29, 2023. Erişim Tarihi: Temmuz 06, 2023. <https://www.heise.de/-8191250>.
- International Labour Office. *ILO Global Estimates on International Migrant Workers – Results and Methodology. Third ed.* Geneva: ILO, 2021.
- IOM Uluslararası Göç Örgütü. “Göç Terimleri Sözlüğü”. Erişim Tarihi, Haziran 13, 2023, [https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf).
- Ivanov, Dmitriy/ Zavyalova, Sofya ve Trofimova, Anastasia. “Blue Card as a Method for Regulating Migration Processes in the European Union”. 1-4. 04.07.2021, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3855009>. Erişim Tarihi: Aralık 28, 2022.
- Justyna, Godlewska-Szyrkowa. “EU Legal Migration Policy: Are There Prospects for Progress or Is It at a Standstill?”. *Studia Europejskie* 25, no 4 (2021): 99-112. Erişim Tarihi: Mayıs 17, 2023. doi: 10.33067/SE.4.2021.6.
- Karagül, Dilara. “Turkuaz Kart Uygulaması”. *PPIL* 39, no 2(2019): 393-414.
- Kavlak, Bengül. “Uluslararası İşgücü Kanunu ile Getirilen Bir Yenilik: Turkuaz Kart”. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, no 2(2019): 337-362.
- Konyalı, Gökçe. *Uluslararası Hukukta Sığınma Hakkı*. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Lee, Everett S. “A Theory of Migration”. *Demography* 3, no 1(1966): 47-57.
- Özgenç, Zeynep. “Sığınmacıların Aile Birleşimi Hakkı”, *Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*. 37, no 2(2018): 297-342.

- Özkan, Işıl. *Göç, İltica ve Sığınma Hukuku*. 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Peers, Steve. “The Revised Blue Card Directive: The EU's Search For More Highly Skilled Non-EU Migrants”, *EU Law Analysis*, Mayıs 20, 2021, <http://eulawanalysis.blogspot.com/2021/05/the-revised-blue-card-directive-eus.html>.
- Qendrai, Pamela. “Work Permit Regulations and Migrants' Labor Market Outcomes”, *IZA Discussion Paper* No. 15191, 19.05.2022 1-55. Erişim Tarihi Aralık 28, 2022. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4114764
- Referentenentwurf des Bundesministeriums des Innern und für Heimat und des Bundesministeriums für Arbeit und Soziales, Entwurf eines Gesetzes zur Weiterentwicklung der Fachkräfteeinwanderung, Erişim Tarihi: Temmuz 6, 2023, https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/gesetzgebungsverfahren/DE/weiterentwicklung_fachkraefteeinwanderung.html,
- Robin-Olivier, Sophie. “The Community Preference Principle in Labour Migration Policy in the European Union”. *Documents de l'OCDE* 182, (2016): 6-12. Erişim Tarihi: Mayıs 16, 2023, <https://hal.science/hal-01755312/document>.
- Sommaribas, Adolfo ve Nienaber, Birte. “Migration and Mobility Of Third-Country National Labour Workers To and Inside Europe During The Covid-19 Pandemic- A Legal Analysis”. *Comparative Migration Studies* 9, no 22(2021): 1-17. doi: 10.1186/s40878-021-00229-1. Erişim Tarihi: Mayıs 19, 2013.
- Veltri, Mariateresa. “The New Blue Card Scheme: A Second Chance For Europe To Attract Foreign Talents” İçinde *Annuario ADIM 2021* editörler Alessandro Bufalini, Giulia Del Turco, Francesco Luigi Gatta, Mario Savino, Michela Tuozzo, Flavio Valerio Virzi, Daniela Vitiello, 76-85. Napoli: Editoriale Scientifica srl, 2022.
- Walsh, Judy and Ryan, Fergus. *The Rights of De Facto Couples, Irish Human Rights Commission Report*. 2006, Erişim Tarihi: Şubat 16, 2023, http://www.ihrec.ie/download/pdf/report_defactocouples.pdf

